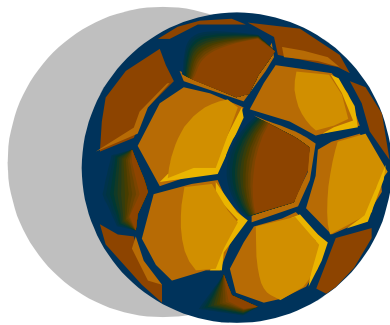

SPORT IN BEELD

Kaderstellende notitie breedtesport provincie Utrecht

Hoofdstukindeling:

pagina

1.	Inleiding	3
2.	Landelijke context	3
3.	Provinciale context	4
4.	Waarom provinciaal sportbeleid	5
	- raakvlakken	5
5.	De nieuwe provinciale rol	6
	- A. Ondersteunen gemeenten	6
	- B. Ontwikkelingspartner	7
6.	Realisatie	8
	- uitwerking	8
	- Ondersteunen gemeenten	8
	- Ontwikkelingspartner	9
	- Perspectief	9
	- Financiën	9

Inleiding:

Deze notitie is een kaderstellend stuk, bedoeld voor Provinciale Staten om richting te geven aan het beleid en de inzet van middelen voor het provinciale breedtesportbeleid in de komende jaren.

Breedtesport heeft veel raakvlakken en evenveel invalshoeken. Tot 1995 voerde de provincie Utrecht een actief sportbeleid, daarna niet meer. Na deze periode van acht jaar is een grondige heroriëntering van de provinciale rol op zijn plaats. Temeer omdat de logische context, welzijnsbeleid, momenteel ook aan een heroriëntatie onderhevig is. Op dit moment wordt het integraal sociaal beleid vorm gegeven, door in eerste instantie een sociale rapportage en een sociale agenda. Daarom moet deze notitie gezien worden als een eerste stap in de inbedding in dit integrale sociaal beleid. Afhankelijk van de positie die de provincie de komende jaren kiest in de dynamiek van gemeentelijk- en rijksbeleid, zal ook dit beleidsonderdeel zijn plek vinden.

In deze notitie komen aan de orde: de vraag waarom sportbeleid noodzakelijk is, een korte terugblik op de ontwikkeling van het nieuwe provinciale sportbeleid, de relatie met andere beleidsterreinen en de nieuwe provinciale rol.

De huidige stand van zaken in de provincie en de relatie met de ontwikkeling van het sportbeleid in Nederland geven een aanzet voor de Utrechtse visieontwikkeling. Nadrukkelijk willen we stellen dat deze sportnotitie geen einddocument is, waaraan de komende jaren strak de hand kan of moet worden gehouden. Juist bij een beleidsterrein dat zoveel raakvlakken heeft met andere beleidsterreinen, is dynamiek op zijn plaats en is het belangrijk om, waar nodig, inzichten bij te stellen.

Landelijke context

Sinds 1996 hebben zich belangrijke veranderingen voorgedaan in het denken over de sport in Nederland. In 1998 hebben alle grote politieke partijen voorstellen gedaan om belangrijke verbeteringen aan te brengen in het landelijke sportbeleid. Dit heeft ertoe geleid dat het tweede kabinet Kok uiteindelijk ruim 55 miljoen gulden per jaar extra heeft uitgetrokken voor de breedtesport, waarmee eind 1999 de regeling breedtesportimpuls van het ministerie van VWS het licht zag. Het doel was sport, vanwege haar grote maatschappelijke betekenis, hoger op de lokale en provinciale politieke agenda's te plaatsen.

Op landelijk niveau zijn verschillende ondersteunende organisaties werkzaam voor het regionale en lokale niveau. Zo is het beleid van het NOC*NSF gericht op opvang en begeleiding van vrijwilligers, ondersteuning van sportverenigingen en hun vrijwilligers, maatschappelijke erkenning van het sportvrijwilligerswerk, vrijwilligersvergoedingen en de samenwerking tussen sport en onderwijs. Het NOC*NSF overlegt daartoe met de landelijke overheid en de politiek en ontwikkelt een pakket aan ondersteuningsmogelijkheden in samenspraak met de bonden en de sportservice-instellingen.

Naast het NOC*NSF zijn er levensbeschouwelijke koepelorganisaties, het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) en, tot slot, de sportbonden. NISB richt zich als landelijke organisatie niet direct op de sporter of sportaanbieders, maar vooral op zogenoemde intermediaire organisaties. Dat betekent dat NISB samenwerkt met de beleidspartners in de sport, maar ook met provincies en gemeenten, sportbonden, provinciale sportraden, grootstedelijke sportservicepunten en andere organisaties waar sport en bewegen direct of indirect een rol spelen.

Provinciale context

Op provinciaal, regionaal en lokaal niveau zijn er veel koepelorganisaties en sportraden werkzaam. De taken en verantwoordelijkheden verschillen nogal, wat de overzichtelijkheid van het veld soms bemoeilijkt. Maar er wordt gestreefd naar een taakafbakening tussen de landelijke en de regionale sportbonden enerzijds en de provinciale sportservice-instellingen anderzijds.

Zo zijn de sportbonden in de eerste plaats verantwoordelijk voor de organisatie van de “eigen” sportactiviteiten en alles wat daarmee samenhangt. NOC*NSF voert namens de landelijke sportbonden de regie

De provinciale service-instellingen hebben een ondersteunende en voorwaardenscheppende taak op terreinen die niet van één tak van sport afhankelijk zijn, zoals vrijwilligersbeleid, wet- en regelgeving enzovoort. De provinciale service-instellingen zijn verenigd in de Interprovinciale Organisatie Sport (IOS).

Alle provincies voeren een meer of minder actief en uitgekristalliseerd (breedte)sportbeleid. Zo hebben sommige provincies, waaronder Groningen een “Huis van de Sport”, waarin alle gemeenten in de provincie zijn terug te vinden. Groningen heeft het lokale en provinciale beleid hierin gecombineerd en afgestemd en Gelderland plaatst breedtesportbeleid in de breedste context van welzijn, zorg, economie en ruimtelijke ordening. Alle provincies, ook Utrecht, hebben een provinciale sportservice-instelling. In de provincie Utrecht is dit Sportservice Midden Nederland (SMN).

De provincie Utrecht heeft bij haar heroriëntatie op haar kerntaken de jaren negentig besloten dat sport geen kerntaak meer was binnen het provinciale beleid. De toen bestaande provinciale sportraad werd opgeheven en diverse andere instellingen zijn samengebracht binnen één organisatie, het huidige Schakels. In 1995 is vanuit particulier initiatief Sportservice Midden Nederland (SMN) opgericht om sportverenigingen en gemeenten in de provincie Utrecht te kunnen ondersteunen.

In 1999 heeft het ministerie van VWS de stimuleringsregeling breedtesport ingesteld. Met deze zogenaamde “breedtesportimpuls” wordt gestreefd naar een optimale invulling van de maatschappelijke betekenis van sport op lokaal niveau. Gemeenten konden vanaf dat jaar een subsidie aanvragen bij het ministerie van VWS. Later werd deze regeling verruimd zodat ook provincies een beroep konden doen op de regeling. Inmiddels heeft het ministerie, uit bezuinigingsoverwegingen, de breedtesportimpuls ingekaderd. Gemeenten en provincies kunnen tot april 2004 nog een meerjarige subsidie aanvragen, daarna niet meer.

De provincie Utrecht heeft zelf ook een breedtesportimpuls-aanvraag ingediend en vanaf 2004 tot en met 2007 is in totaal, inclusief de matching van VWS, een bedrag van € 1.053.600,-- beschikbaar. De verdeling van de middelen over de jaren is niet gelijk. In 2004 en 2005 beschikt de provincie over € 326.800,-- op jaarbasis, in 2006 en 2007 over € 200.000,-- op jaarbasis.

In 2001 en 2002 ontving SMN van de provincie uit de zogeheten POR-SI-gelden een subsidie om gemeenten te ondersteunen bij de ontwikkeling van hun sportbeleid. Daarnaast heeft de provincie Utrecht de afgelopen jaren subsidie verleend aan de provinciale steunfunctie “Meer bewegen voor Ouderen” en, via de structurele subsidiëring aan Schakels en MIU, aan diverse andere projecten. Daarnaast zijn er incidentele subsidies verstrekt uit diverse kredieten voor verschillende activiteiten, zoals ondersteuning van een watersportaccommodatie voor gehandicapte watersporters en, zeer actueel, voor het naar Utrecht halen van het Wereldkampioenschap Voetbal voor de jeugd, in samenwerking met de gemeente Utrecht.

Waarom sportbeleid

De waarde van sport is meerledig. Sport is namelijk om te beginnen een favoriete vrijetijdsbesteding, waaraan mensen simpelweg veel plezier beleven. In beginsel gaan mensen niet aan sport doen als het geen plezier verschaft, tenzij het om gezondheidsredenen gaat of om de verbetering van het uiterlijk. In beide gevallen speelt sport hierdoor een belangrijke rol in de preventieve gezondheidszorg. Lichaamsbeweging bevordert de gezondheid en de conditie dus mensen worden minder snel ziek, herstellen eerder en voelen zich beter.

Daarnaast heeft sport een vormende, of opvoedende waarde. Sport stelt mensen, en met name jongeren, in staat sociale vaardigheden te ontwikkelen die voor het persoonlijk functioneren van belang kan zijn. Het ontwikkelen van teamgeest, het bestand zijn tegen competitie, het kunnen accepteren van een “nederlaag”, het kunnen functioneren in een groep met een duidelijke hiërarchie enzovoort.

De maatschappelijke waarde van sport is groot. Zo scheidt sportbeoefening de gelegenheid het sociale netwerk van mensen uit te breiden. Een neveneffect daarvan is de uitwisseling van normen en waarden, zoals rechtvaardigheid, tolerantie en verantwoordelijkheid.

Tot slot heeft sport een economische waarde. De met sport gemoeide hoeveelheid geld is aanzienlijk en heeft een groot effect op bedrijvigheid en werkgelegenheid én, niet in de laatste plaats op de besparing van de kosten van de gezondheidszorg.

Kortom: alle inhoudelijke redenen om aan sportbeleid te doen zijn voor overheden even geldig. Vrije tijd neemt een steeds belangrijker plaats in de maatschappij, de lichamelijke en geestelijke gezondheid is een punt van zorg en sociale samenhang en de integratie van jongeren en doelgroepen is dé discussie van het moment, samen met de algemeen gevoelde noodzaak tot herstel van normen en waarden.

raakvlakken

De bovengenoemde redenen om als overheid sportbeleid te voeren impliceren dat sportbeleid niet op zichzelf staat. Er zijn veel raakvlakken met andere beleidsterreinen zoals Ruimtelijke Ordening, Recreatie en Toerisme en Economie. Dan komen andere aspecten van de effecten van sport in beeld, zoals passieve sportbeoefening, ondersteuning van gemeentelijk sportaccommodatiebeleid en voor topsportevenementen, waarbij bijvoorbeeld de versterking van het bedrijfsleven of de werkgelegenheid gebaat is.

De nieuwe provinciale rol

Het coalitieakkoord geeft een goed beeld van de rol die de provincie de komende jaren wil gaan spelen. Regionale samenwerking, gebiedsgericht en projectmatig werken, waarbij provinciale staten de kaders stellen. Voorbeelden van deze nieuwe rol is het programma Wel Thuis, de 2010-projecten en het Programma Sociaal Beleid. In al deze voorbeelden speelt de provincie een coördinerende en regisserende rol en staat samenwerking centraal. Programma's en projecten, waarbij, reagerend op de vraag, nauw wordt samengewerkt met partners in het maatschappelijke veld nemen steeds meer de plaats in van het structureel subsidiëren van instellingen die de uitvoering van het beleid voor de provincie verzorgen.

Daarom beschouwen wij sport, althans binnen het provinciale beleid, niet als een beleidsveld, of doel, op zichzelf. De provincie Utrecht ziet sport, met name breedtesport, vooral als instrument bij de versterking van andere doelen en als versterkend element van het sociale beleid. Op vrijwel alle terreinen binnen het sociaal beleid kan sport een instrument zijn dat een adequaat antwoord is op ongewenste neveneffecten van maatschappelijke ontwikkelingen, zoals toenemende individualisering, vergrijzing, normvervaging, commercialisering, gebrek aan integratie van allochtonen, jeugdgezondheidsproblemen e.d. Er van uitgaand dat sport een instrument is dat binnen vele beleidsterreinen en programma's kan worden ingezet willen wij nadrukkelijk géén algemeen doel formuleren. Dit klinkt wellicht tegenstrijdig, maar een doel impliceert dat door middel van het gebruikmaken van beleidsinstrumenten een probleem, binnen langere of kortere tijd, kan worden opgelost. Doelen willen wij formuleren bij duidelijke en afgebakende projecten, zodat het proces en het resultaat ook daadwerkelijk getoetst kunnen worden. Maar al te vaak is gebleken dat ruim geformuleerde doelen, zoals "het bevorderen van de sociale samenhang" onbevredigende resultaten opleveren. Immers, sociale samenhang is geen meetbare grootheid en is het resultaat van allerlei maatregelen, maatschappelijke ontwikkelingen en mentaliteits- en cultuurveranderingen. Sport, en welke andere beleidsmaatregel dan ook, kan daar slechts een element in zijn. Bovendien past het formuleren van een doel op dit terrein niet bij het uitgangspunt dat sportbeleid dienstbaar is binnen andere terreinen. Daarom willen wij dan ook ten eerste de provinciale rol, die van coördinator en regisseur, nader uitwerken, waarbij breedtesport een plaats krijgt binnen het integrale sociaal beleid dat gevoerd wordt ten aanzien van gemeenten in de provincie. Ten tweede willen wij projectmatig invulling geven aan de positie die de provincie, in haar rol van ontwikkelingspartner, in kan nemen tussen de andere overheden en de instellingen die zich met sport en de ontwikkeling van de sportinfrastructuur bezighouden.

A. Ondersteunen gemeenten

De provincie Utrecht ziet voor zichzelf een rol weggelegd als het gaat om het bevorderen en ondersteunen van intergemeentelijke samenwerking en regionale netwerkvorming en om het aanbieden van deskundigheid bij integrale beleidsvorming.

Deze rol is niet exemplarisch voor breedtesportbeleid. Bij veel meer beleidsterreinen, zoals bibliotheekwerk, cultuur, zorg of onderwijs, komt het er op aan dat de provincie een bestuurlijke partner is van gemeenten.

De provincie ondersteunt gemeenten bij het oplossen van lokale problematiek, is aanjager en neemt de regie op zich bij regionale vraagstukken, die het lokale bereik te boven gaan. Momenteel kunnen gemeenten nog gebruikmaken van de breedtesportimpuls van het ministerie van VWS. Daardoor is het merendeel van de gemeenten in de provincie Utrecht gestimuleerd daadwerkelijk breedtesportbeleid te ontwikkelen. Maar met het formuleren van beleid voor de gemeentelijke sportclubs, het verenigingsleven en het vrijwilligerswerk zijn de gemeenten er nog niet. Schaalvergroting van de sociale problematiek vergt schaalvergroting van het beleid.

Door de inzet van een goed lokaal breedtesportbeleid kan ander gemeentelijk beleid worden versterkt, zoals jeugd(zorg)beleid, gehandicaptenbeleid, doelgroepenbeleid of accommodatiebeleid. Dit moet uiteindelijk leiden tot samenwerking tussen sportverenigingen, scholen en buurthuizen, ondersteund door de gemeente die daarin vervolgens faciliterend optreedt.

De provincie kan de gemeenten ondersteunen door op te treden als partner bij netwerkvorming, als intermediair bij regionale samenwerking en als aanbieder van deskundigheid. Zo kan het breedtesportbeleid van gemeenten op een hoger plan worden gebracht waarmee het sociale beleid van gemeenten in zijn algemeenheid is gediend.

B. Ontwikkelingspartner bij vernieuwende en resultaatgerichte projecten.

Een andere rol die de provincie Utrecht op zich wil nemen is die van partner voor gemeenten en organisaties die heldere en resultaatgerichte, maar bovenal vernieuwende ontwikkelingsprojecten willen uitvoeren die eventueel een directe relatie hebben met ander provinciaal beleid. Dit is een praktijk die de provincie al op veel andere beleidsterreinen hanteert, zoals het binnen het cultuurbeleid met het Actieprogramma Cultuurbereik, het bibliotheekbeleid en binnen het Sociaal beleid via de Sociale Agenda in Uitvoering. Om beter sturing te kunnen geven aan ontwikkelingen én om als overheid zelf scherp te blijven, kunnen projectmatige subsidies met een rechtstreeks en meetbaar resultaat nuttig zijn. Het Wereldkampioenschap Jeugdvoetbal 2005 is hier een helder en recent voorbeeld van. Vernieuwing en experiment vormen vaak de basis voor duurzamere ontwikkelingen en nieuwe inzichten. De provincie heeft op dat gebied in onze ogen een duidelijke rol en taak. Experimenten die voor een organisatie of een gemeente te risicovol zijn, moeten kunnen worden beoordeeld op hun waarde. De provincie wil graag haar nek uitsteken voor potentiële grondleggers van belangwekkende ontwikkelingen. Voorwaarde moet zijn dat een vernieuwingsproject past binnen het provinciale beleid, maar dat hoeft zich niet te beperken tot de terreinen welzijn of zorg. Activiteiten die aanvullend zijn op gemeentelijk sociaal beleid, experimenten in het onderwijs, belangrijke impulsen voor het bedrijfsleven of de arbeidsparticipatie, bijzondere evenementen die kunnen bijdragen aan de economische ontwikkeling van een gebied of gemeente of nieuwe inzichten ten aanzien van de ruimtelijke ordening. Dit stelt niet alleen eisen aan de bedenkers van nieuwe initiatieven, maar ook aan de provincie zelf. Vanuit de middelen die voor de breedtesport beschikbaar zijn, kunnen experimenten worden bekostigd, maar deze rol vergt ook een integrale beleidsvisie op andere terreinen. Hier geldt vooral: enthousiasme, overtuigingskracht en slimme kosten-baten analyses. Gebleken is dat zowel de gemeenten als organisaties behoefte hebben aan een provincie die ook hierbij een rol kan spelen. Goede projecten kunnen beleid ondersteunen en leiden soms tot nieuwe beleidsinzichten.

Realisatie.

Breedtesport is onderdeel van de portefeuille Welzijn en Zorg, de meest logische plaats. Het is mogelijk dat in de toekomst deze beleidscontext te beperkt is. Sportbeleid kan wellicht een aandachtspunt worden binnen andere portefeuilles, zoals economie, cultuur, recreatie en toerisme en ruimtelijke ordening. Hiervoor is een heldere bestuurlijke visie en ambitie nodig. In dit stadium voert uitwerking van dit gegeven te ver. Het eerste streven is dat breedtesportbeleid en zijn sociaal-maatschappelijke effecten een integraal onderdeel zal gaan vormen van de integrale aanpak van het Sociaal Beleid.

Uitwerking

Om het sportbeleid een plaats te geven binnen het Sociaal Beleid, hebben wij gekozen voor een pragmatische aanpak voor de komende twee jaar. In de komende jaren, waarin ook de Sociale Agenda, met breedtesport als een van de instrumenten, zijn definitieve beslag moet krijgen, willen wij de twee provinciale rollen nader invullen. Die twee rollen zijn al eerder in deze notitie aan de orde gekomen, namelijk de rol van ondersteuner van gemeenten en de rol van ontwikkelingspartner bij vernieuwende initiatieven.

Ondersteunen van gemeenten

Wij willen de komende twee jaren de gemeenten gericht ondersteunen via de provinciale sportservice-instelling SMN. SMN heeft in de vorige jaren tweederde van de Utrechtse gemeenten geholpen bij de aanvraag van rijksmiddelen en het formuleren van breedtesportbeleid. Vanaf 2004 heeft SMN in haar meerjarenbeleidsplan, door middel van een aantal themalijnen, gerichte ondersteuning aan gemeenten uitgewerkt. Drie themalijnen sluiten rechtstreeks aan op de provinciale ambitie om breedtesport een plaats te geven binnen het provinciale sociaal beleid dat gericht is op de problematiek van gemeenten. Jeugd(zorg)beleid, doelgroepenbeleid (maatschappelijke participatie) en gezondheidsbeleid. De basisactiviteiten van SMN, nl. het op aanvraag adviezen verstrekken, het ontwikkelen van deskundigheidsbevorderende activiteiten voor het sportkader en de ondersteuning van de verenigingsstructuur en de vrijwilligers worden daarmee tegelijkertijd veilig gesteld omdat die ondersteuning een onderdeel zal vormen van de drie specifieke thema's. Ongeveer tweederde van het beschikbare budget in 2004 en 2005 (€ 200.000,-- op jaarbasis) stelt SMN in staat deze ondersteuning te bieden. Met SMN zullen resultaatgerichte afspraken worden gemaakt en eind 2004 en halverwege 2005 zal worden gerapporteerd over de behaalde resultaten van de projectmatige ondersteuning. Hiermee wordt de ondersteuning aan gemeenten geconcretiseerd en uitgevoerd door een ervaren en deskundige serviceorganisatie, waarbij de provincie de regie in handen houdt. En doordat de provincie en SMN de doelen gezamenlijk formuleren, kunnen de resultaten, omdat er overeenstemming bestaat, beter getoetst worden. Deze strategie wordt inmiddels ook met andere instellingen gevolgd, zoals Schakels en MIU. Na twee jaar worden de activiteiten geëvalueerd Afhankelijk van de resultaten en van de sociale infrastructuur die dan is ontstaan door de ontwikkelingen in het Sociaal Beleid, kan de provincie zich beraden op verdere stappen en projecten.

Ontwikkelingspartner bij vernieuwende en resultaatgerichte projecten

De rest van de middelen kan worden ingezet voor bijzondere projecten die de komende twee jaren worden ontwikkeld door gemeenten, organisaties, door derden (waartoe ook SMN kan behoren) of door de provincie zelf (voorbeeld: wereldkampioenschap jeugdvoetbal). Hiervoor zullen toetsingscriteria moeten worden opgesteld. Deze criteria kunnen na vaststelling van deze breedtesportnotitie worden opgesteld en door gedeputeerde staten, als dagelijks bestuur, nog voor de zomer worden vastgesteld.

Perspectief en effecten

Eind 2005 zal de balans moeten worden opgemaakt van de ingeslagen weg. Onderzocht moet worden of de gemeenten hun breedtesportbeleid zodanig hebben verankerd dat er sprake is van meerwaarde voor het sociale beleid. Ook moet geïventariseerd worden welke projecten de provincie heeft ondersteund en of dat aansluit bij het doel van dit beleid.

Concreet betekent dit dat eind 2005 een plan van aanpak gereed is over hoe het provinciale breedtesportbeleid definitief zijn plaats moet krijgen binnen het Sociale Beleid en hoe de provincie in de toekomst gebruik zal maken van de expertise van derden

Tot die tijd wordt door middel van concrete projecten en ondersteuning van de activiteiten van Sportservice Midden Nederland gewerkt aan de wederopbouw van de sportinfrastructuur in de provincie Utrecht. De activiteiten van Sportservice Midden Nederland moeten leiden tot een toename van schoolsportactiviteiten met structurele samenwerking tussen onderwijs en sportverenigingen, jeugdsportkennismakingsactiviteiten, waardoor de kennis van de jeugd over het belang van sportbeoefening toeneemt, meer sportdeelname door mensen met een lichamelijke of verstandelijke beperking, structurele samenwerking tussen de verschillende lokale organisaties van sport, bewegen en gezondheid, waardoor inbedding wordt bereikt van “gezonde sport” in bestaande organisaties en structuren.

Financiën

Provinciale staten hebben op verschillende momenten geld beschikbaar gesteld voor breedtesportbeleid. Via de kadernota en via het coalitieakkoord. Deze middelen worden tot en met 2007 (gelijk aan de beschikbaarstelling van middelen door provinciale staten) door het ministerie van VWS aangevuld.

Beschikbaar is voor:

	Provincie	VWS			
2004	213.400	113.400			
2005	213.400	113.400			
2006	100.000	100.000			
2007	<u>100.000</u>	<u>100.000</u>			
Totaal	626.800	+	426.800	=	1.053.600

